

ПВНЗ УНІВЕРСИТЕТ КОРОЛЯ ДАНИЛА

Факультет управління та бізнес-аналітики

**Кафедра підприємництва, торгівлі та біржової діяльності
імені академіка УАН Зіновія Маніва**

Робоча програма навчальної дисципліни

ЦІНОУТВОРЕННЯ

Освітньо-професійна програма першого рівня вищої освіти за
галуззю знань 07 «Управління та адміністрування»
спеціальності «Управління персоналом та економіка праці»

Розробник: Перцович Т.О. – викладач вищої категорії

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри підприємництва,
торгівлі та біржової діяльності імені академіка УАН Зіновія Маніва
Протокол № 1 від 30 серпня 2018 року

Завідувач кафедри
підприємництва, торгівлі та
біржової діяльності імені
академіка УАН Зіновія Маніва,
кандидат економічних наук,
 Б. С. Бринзей

«30» серпня 2018 року

ВСТУП

Основною метою викладання дисципліни «Ціноутворення» є вивчення комплексу економічних, політичних, соціальних і психологічних факторів, економічного потенціалу підприємства з метою здійснення ефективної цінової політики.

Основними завданнями, які мають бути вирішені під час викладання дисципліни, є вивчення механізму формування цін в умовах ринкової економіки, державного регулювання цін, методологічних питань формування цінової політики підприємства, сучасних методів ціноутворення.

Основні загальні та професійні компетенції

У результаті вивчення дисципліни «Ціноутворення» студенти повинні бути здатними до вирішення професійних задач, пов'язаних з ефективністю теоретико-методологічного підходу в процесі здійснення наукового дослідження, а також розуміння практичного змісту впливу нормативно-правових актів на процес формування цін та здійснення регулювання ціноутворення.

Загальні компетенції:

- розуміння економічної професії як професійно незалежної, спрямованої на захист і прав людини як споживача, так і підприємця, підтримання економічної рівноваги економіки держави в цілому;

- здатність до навчання;

- здатність до аналізу і синтезу матеріалу.

В межах професійних компетенцій студент повинен

знати: основи теорії політики і стратегії ціноутворення, основний акцент ставиться на умінні правильно вибрати оптимальний метод ціноутворення і здійснити ефективну реалізацію цінової політики

вміти: розробляти та обґрунтовувати цінову політику та стратегії ціноутворення на підприємстві, системи цінових знижок;

- визначати склад ціни та її структурні елементи;
- формувати ціни з урахуванням цінової еластичності (еластичності попиту і пропозиції), визначення ринкової рівноваги;
- розробляти стратегії ціноутворення на різних типах ринків;
- розраховувати виробничі витрати як структурні елементи ціни;
- визначати ціни на основі повних та прямих витрат, кошторису витрат на виробництво та калькуляцій собівартості продукції;
- розраховувати прибуток у складі ціни різними методами;
- обчислювати величину акцизного збору та податку на додану вартість;
- визначати посередницько-збутові та торговельні надбавки у складі ціни;
- розраховувати ціни методом беззбитковості, споживчої оцінки, методами параметричного та тендерного ціноутворення (психологічне сприйняття ціни).

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів <u>5</u> Кількість модулів <u>2</u>	Галузь знань <u>07 Управління та адміністрування</u> (шифр і назва)	Нормативна (за вибором)	
	Напрямок підготовки <u>076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність</u> (шифр і назва)		
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)	<u>6.030505 Управління персоналом та економіка праці</u>	Семестр 7	
Загальна кількість годин – <u>150</u>		1-й	
		Лекції	
		<u>20 год.</u>	
		Практичні, семінарські	
		<u>20 год.</u>	
		Лабораторні	
		<u>0 год.</u>	
		Самостійна робота	
		<u>110 год.</u>	
		Індивідуальні завдання:	
		Вид контролю: <u>екзамен</u>	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 5	Освітньо-кваліфікаційний рівень: <u>бакалавр</u>		

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 1/3,6

для заочної форми навчання – 1/9

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Поточне оцінювання студентів на семінарських заняттях здійснюється за чотирьох бальною шкалою, де «2» - незадовільно; «3» - задовільно; «4» - добре; «5» - відмінно. Підсумковий контроль у вигляді екзамену проводиться у тестовій формі і оцінюється відповідно до шкали оцінювання знань студентів за ЄКТС

Шкала в балах	Національна шкала	Шкала ЄКТС
90-100 балів	5 «відмінно»	A
80-89 балів	4 «дуже добре»	B
65-79 балів	4 «добре»	C
55-64 бали	3 «задовільно»	D
50-54 бали	3 «достатньо»	E
35-49 балів	2 «незадовільно»	FX
1-34 бали	2 «неприйнятно»	F

МЕТОДИ НАВЧАННЯ ТА ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів передбачене застосування як активних, так і інтерактивних навчальних технологій, серед яких: лекції проблемного характеру, міні-лекції, робота в малих групах, семінари-дискусії, практичні заняття, презентації. Діагностика (моніторинг і перевірка) результатів навчання здійснюється шляхом виконання студентами:

- 1) тестових завдань;
- 2) виконання практичних завдань;
- 3) екзамену у тестовій формі.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1. ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ЦІНИ ТА МЕТОДИ ЦІНОУТВОРЕННЯ В УМОВАХ РИНКОВИХ ВІДНОСИН

Тема 1. Економічна сутність ціни в умовах ринкових відносин.

Визначення ціни і ціноутворення. Ціна як інструмент ринкового механізму. Функції цін. Облікова функція. Стимулююча функція ціни та механізм її впливу на виробника та споживача. Розподільна функція та її роль в економіці. Функція балансування попиту та пропозиції.

Класифікація цін. Види цін та їх диференціація залежно від: рівня лібералізації (регульовані та вільні), галузевої форми продукції (оптові, закупівельні, тарифи тощо), стадії товаропросування (ціна підприємства та ціна реалізації), видів транспортних та страхових витрат («франко»), характеру використання (довідкові, стартові, застави). Структура роздрібною ціни.

Тема 2. Фактори впливу на процес формування цін

Система факторів встановлення цін. Чинники, що впливають на утворення цін: базові (некон'юнктурні); кон'юнктурні; регулюючі.

Внутрішні й зовнішні чинники ціноутворення. Внутрішні фактори впливу на процес формування цін: реклама, специфіка виробленої продукції, особливості виробничого процесу, ринкова стратегія й тактика виробника, специфіка життєвого циклу товару, якість продукції, обсяг ринку, імідж виробника як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках.

Зовнішні чинники ціноутворення: політична стабільність країни-виробника, характер регулювання економіки державою, рівень та динаміка інфляції, обсяг і особливості існуючого й перспективного купівельного попиту, наявність і рівень конкуренції між виробниками однорідної продукції.

Тема 3. Державне регулювання цін

Державна цінова політика. Цінова політика держави в умовах ринкової економіки. Законодавча основа державного регулювання цін в Україні. Зміст законів України, що регулюють процеси ціноутворення. Розподіл повноважень зі встановлення цін між органами виконавчої влади. Контроль за цінами.

Методи державного регулювання цін. Напрями, форми та методи державного впливу на процеси ціноутворення. Прямі і непрямі методи державного регулювання цін. Методи прямого регулювання цін: фіксовані ціни, регулювання рівня рентабельності і розміру ціни, обмеження торгової націнки, декларування цін. Бюджетно-фінансові методи непрямого регулювання цін.

Державне регулювання цін у зарубіжних країнах.

Тема 4. Витрати підприємства та їх класифікація

Визначення поняття «витрати підприємства». Два підходи до визначення витрат: бухгалтерський та економічний. Собівартість - основа для формування цінової політики підприємства.

Класифікація витрат. Витрати за економічним змістом: економічні

елементи й калькуляційні статті. Витрати за ступенем залежності від об'єму виробництва: постійні, змінні й напівзмінні витрати. Витрати за відношенням до процесу виробництва: основні й накладні. Витрати за відношенням до собівартості продукції: витрати на продукцію і витрати періоду. Витрати за періодичністю виникнення: поточні й одноразові. Витрати за єдністю складу: одноелементні й комплексні витрати.

Тема 5. Економічна сутність ціни в умовах ринкових відносин

Загальні поняття еластичності. Попит і пропозиція як ціноутворюючий чинник. Ціна попиту і ціна пропозиції. Цінова рівновага. Еластичність попиту. Коефіцієнт цінової еластичності. Фактори, що впливають на еластичність.

Види еластичності: еластичність попиту за ціною, перехресна цінова еластичність і еластичність попиту за доходом.

Особливості ціноутворення на різних типах ринків.

Тема 6. Аналіз взаємозв'язку „Витрати - обсяг виробництва - прибуток”

Мета і методи аналізу взаємозв'язку «Витрати – обсяг виробництва – прибуток». Аналіз беззбитковості. Точка беззбитковості.

Аналіз «Витрати – об'єм виробництва - прибуток»

Вплив змін цін на величину прибутку підприємства

Тема 7. Методи ціноутворення. Методи розрахунку націнки

Витратні методи ціноутворення. Метод, заснований на обліку повних витрат. Метод, заснований на обліку прямих витрат. Метод надбавок . Метод беззбитковості й цільового прибутку.

Ринкові методи ціноутворення. Методи розрахунку націнки . Розрахунок націнки на основі змінних виробничих витрат. Розрахунок націнки на основі повної виробничої собівартості продукції. Розрахунок націнки на основі загальних змінних витрат. Розрахунок націнки на основі повних витрат.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2. ЦІНОВА ПОЛІТИКА ПІДПРИЄМСТВА ГАЛУЗЕВІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЦІН Й ТАРИФІВ

Тема 8. Цінова політика підприємства

Основні цілі ціноутворення. Основні види цінових цілей підприємства: забезпечення виживання підприємства на ринку; забезпечення довгострокової прибутковості підприємства; максимізація прибутку на довгостроковому чи короткостроковому часовому інтервалі; збільшення обсягу продажу; завоювання нового ринку збуту; досягнення цінового лідерства.

Види цінової політики підприємства: диференційованого ціноутворення, конкурентного ціноутворення, асортиментного ціноутворення, трансфертного ціноутворення.

Цінова політика й цінові стратегії підприємства

Стратегія низьких цін. Стратегія високих цін. Стратегія “знімання вершків” та стратегія завоювання лідерства у виробництві високоякісної продукції. Умови ефективності застосування цих стратегій.

Стратегія нейтральних цін. Система знижок у цінах.

Тема 9. Розподіл витрат на постійну та змінну складові

Функція поведінки витрат.

Методи розподілу витрат на постійну й змінну складові.

Метод вищої і нижчої точки

Спрощений статистичний метод

Метод кореляції

Метод якнайменших квадратів

Тема 10. Галузеві особливості формування цін та тарифів

Порядок формування тарифів на послуги з централізованого водопостачання та водовідведення.

Порядок визначення тарифів на постачання електроенергії.

Порядок визначення тарифів в готельному господарстві: стандартні та спеціальні.

Сезонні тарифи. Тарифи для особливих категорій клієнтів. Тарифи для представників державної і місцевої влади. Корпоративні або комерційні тарифи. Рекламні тарифи. Тарифи неповних діб. Сімейні тарифи для батьків з дітьми .

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п, с	сем	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1. ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ЦІНИ ТА МЕТОДИ ЦІНОУТВОРЕННЯ В УМОВАХ РИНКОВИХ ВІДНОСИН												
Тема 1. Економічна сутність ціни в умовах ринкових відносин	10	2		2	2	4	11	2		0	0	10
Тема 2. Фактори впливу на процес формування цін	12	2		2	2	6	11			0	0	10
Тема 3. Державне регулювання цін	12	2		2	2	6	10	2	2	0	0	10
Тема 4. Витрати підприємства та їх класифікація	14	2		2	2	8	10			0	0	10
Тема 5. Формування цін з урахуванням попиту на продукцію	16	2	2		4	8	14			0	0	10
Тема 6. Аналіз взаємозв'язку „Витрати - обсяг виробництва - прибуток”	18	2	2		4	10	20			0	0	20
Тема 7. Методи ціноутворення. Методи розрахунку націнки	18	2	2		4	10	10			0	0	10
Разом за модулем 1	100	14	6	8	20	52	86	4	2	0	0	80
ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2. ЦІНОВА ПОЛІТИКА ПІДПРИЄМСТВА. ГАЛУЗЕВІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЦІН Й ТАРИФІВ												
Тема 8. Цінова політика підприємства	14	2	2		2	8		2	2	0	0	
Тема 9. Розподіл витрат на постійну та змінну складові	18	2	2		4	10				0	0	
Тема 10. Галузеві особливості формування цін та тарифів	18	2	2		4	10				0	0	
Разом за модулем 2	50	6	6	0	10	28	64	2	2	0	0	60
Усього годин	150	20	12	8	30	80	150	6	4	0	0	140

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова:

1. Азарян, О. М. Міжнародна політика ціноутворення [Текст] / О.М. Азарян; Донецький державний університет економіки і торгівлі ім. М. Туган Барановського. - Донецьк: Дон ДУЕТ, 2004. -45с.
2. Балабанова, Л. В. Цінова політика торговельного підприємства в умовах маркетингової орієнтації [Текст] : Монографія / Л.В. Балабанова; Донецький державний університет економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського. - Донецьк: ДонДУЕТ , 2003. – 200с.
3. Белявцев, М. І. Маркетингова цінова політика [Текст] / М. І. Белявцев; Київ: Центр навч. літ., 2005.- 332с. 106
4. Верхоглядова, Н. І., Ільїна, С. Б., та ін. Основи ціноутворення [Текст] : Навчальний посібник для студ. вищ. навч. закладів / Н. І. Верхоглядова [и др.]; Київ: Кондор, 2007. – 252с.
5. Колесников, О. В. Ціноутворення [Текст] : Навч. пос. для студ. вищ. навч. заклад. / О.В. Колесников; Київ: Центр навчальної літератури, 2007. – 144с.
6. Тормоса, Ю. Г. Ціни та цінова політика [Текст] / Ю. Г. Тормоса; Київ: 2003. - 91с.
7. Чорна, Л. О. Ціни і ціноутворення в ринковій економіці [Текст] /Л.О. Чорна; Вінниця: “Вінниця”, 1999. 107

Допоміжна:

1. Закон України «Про ціни та ціноутворення» від 03.12.1990 р. №507-ХІІ.
2. «Положення про державне регулювання цін (тарифів) на продукцію виробничо-технічного призначення, товари народного споживання, роботи і послуги монопольних утворень». Постанова Кабінету Міністрів України від 22.02.1995 р. № 135.
3. «Положення про Державну інспекцію з контролю за цінами». Постанова Кабінету Міністрів України від 13.12.2000 р. № 1819.
4. «Про встановлення повноважень органів виконавчої влади та виконавчих органів міських рад щодо регулювання цін (тарифів)». Постанова Кабінету Міністрів України від 25.12.1996 р. № 1548.
5. «Про індикативні ціни на товари при здійсненні суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності України експортно-імпортних операцій». Указ Президента України від 18.11.1994 р. № 691.

Інформаційні ресурси:

1. <http://zakon1.rada.gov.ua/laws> - Законодавство України.
2. <http://www.kmu.gov.ua/> - Урядовий портал.
3. <http://www.president.gov.ua/> - офіційне представництво Президента України.
4. <http://www.rada.gov.ua/> - офіційний портал Верховної Ради України.